

Briselē, 20.5.2020.
COM(2020) 545 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS

Igaunija

Saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 126. panta 3. punktu sagatavotais ziņojums

KOMISIJAS ZIŅOJUMS

Igaunija

Saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 126. panta 3. punktu sagatavotais ziņojums

1. IEVADS

Komisija 2020. gada 20. martā pieņēma paziņojumu par Stabilitātes un izaugsmes pakta vispārējās izņēmuma klauzulas aktivizēšanu. Šī klauzula, kuru veido Regulas (EK) 1466/97 5. panta 1. punkts, 6. panta 3. punkts, 9. panta 1. punkts un 10. panta 3. punkts un Regulas (EK) 1467/97 3. panta 5. punkts un 5. panta 2. punkts, atvieglo budžeta politikas koordinēšanu nopietnas ekonomikas lejupslīdes laikā. Komisija savā paziņojumā puda Padomei viedokli, ka pašreizējos apstākļos, ņemot vērā paredzamo nopietno ekonomikas lejupslīdi Covid-19 uzliesmojuma dēļ, ir pieļaujams iedarbināt šo klauzulu. Dalībvalstu finanšu ministri 2020. gada 23. martā piekrita Komisijas novērtējumam. Vispārējās izņēmuma klauzulas iedarbināšana ļauj uz laiku atkāpties no korekcijām vidēja termiņa budžeta mērķa sasniegšanai, ja tas neapdraud fiskālo stabilitāti vidējā termiņā. Attiecībā uz korektīvo daļu Padome uz Komisijas ieteikuma pamata var arī nolemt pieņemt pārskatītu fiskālo trajektoriju. Vispārējā izņēmuma klauzula neaptur Stabilitātes un izaugsmes pakta paredzētās procedūras. Tā ļauj dalībvalstīm atkāpties no budžeta prasībām, kas būtu piemērojamas parastā situācijā, vienlaikus ļaujot Komisijai un Padomei veikt vajadzīgos politikas koordinācijas pasākumus saskaņā ar pakta.

Dati, kurus Igaunijas iestādes paziņoja 2020. gada 31. martā un kurus pēc tam apstiprināja Eurostat¹, liecina, ka vispārējās valdības budžeta deficīts Igaunijā 2019. gadā sasniedza 0,3 % no IKP, savukārt vispārējās valdības bruto parāds bija 8,4 % no IKP. Saskaņā ar 2020. gada stabilitātes programmu Igaunija plāno deficītu 10,1 % apmērā no IKP 2020. gadā, savukārt parāds tiek plānots 21,9 % apmērā no IKP.

2020. gadā plānotais deficīts pirmšķietami apliecina to, ka pastāv pārmērīgs budžeta deficīts Stabilitātes un izaugsmes pakta izpratnē.

Sakarā ar to Komisija ir sagatavojusi šo ziņojumu, kurā analizēta Igaunijas atbilstība Līgumā noteiktajam deficīta kritērijam. Parāda kritēriju var uzskatīt par izpildītu, jo parāda attiecība ir zemāka par Līgumā noteikto atsaucē vērtību – 60 % no IKP. Ir ņemti vērā visi būtiskie faktori un ievērojamais ekonomikas satricinājums, kas saistīts ar Covid-19 pandēmiju.

¹ <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/10294648/2-22042020-AP-EN.pdf/6c8f0ef4-6221-1094-fef7-a07764b0369f>

1. tabula. Vispārējās valdības budžeta deficīts un parāds (% no IKP)

		2016	2017	2018	2019	2020 COM	2021 COM
Deficīta kritērijs	Vispārējās valdības budžeta deficīts	-0,5	-0,8	-0,6	-0,3	8,3	3,4
Parāda kritērijs	Vispārējās valdības bruto parāds	10,2	9,3	8,4	8,4	20,7	22,6

Avots: Eurostat, Eiropas Komisijas 2020. gada pavasara prognoze.

2. DEFICĪTA KRITĒRIJS

Pamatojoties uz 2020. gada stabilitātes programmas plāniem, sagaidāms, ka Igaunijas vispārējās valdības budžeta deficīts 2020. gadā sasniegs 10,1 % no IKP, kas pārsniedz Līgumā noteikto atsaucē vērtību – 3 % no IKP – un nav tuvu tai. Straujais deficīta pieaugums atspoguļo plānoto stimulu 4,3 % apmērā no IKP un ekonomikas krīzes sekas.

Plānotais Līguma atsaucē vērtības pārsniegums 2020. gadā ir ārkārtējs, jo tas ir nopietnas ekonomikas lejupslīdes rezultāts. Ņemot vērā Covid-19 pandēmijas ietekmi, Komisijas 2020. gada pavasara prognozē paredzēts, ka reālais IKP 2020. gadā samazināsies par 6,9 %.

Pamatojoties uz Komisijas 2020. gada pavasara prognozi, kurā paredzēts, ka deficīts 2021. gadā turpinās pārsniegt atsaucē vērtību 3 % no IKP, plānotais atsaucē vērtības pārsniegums nav īslaicīgs.

Rezumējot: 2020. gadā plānotais deficīts pārsniedz Līgumā noteikto atsaucē vērtību – 3 % no IKP – un nav tuvu tai. Plānoto pārsniegumu uzskata par ārkārtēju, bet ne īslaicīgu, kā noteikts Līgumā un Stabilitātes un izaugsmes paktā. Tādējādi analīze liecina, ka, pamatojoties uz Komisijas 2019. gada pavasara prognozi un stabilitātes programmu, pirmšķietami nav izpildīts Līgumā un Regulā (EK) Nr. 1467/97 noteiktais deficīta kritērijs.

3. BŪTISKIE FAKTORI

Līguma 126. panta 3. punktā noteikts, ka tad, ja kāda dalībvalsts neizpilda vienu vai abu šo kritēriju prasības, Komisijai jā sagatavo ziņojums. Šajā ziņojumā turklāt “ņem vērā arī to, vai valsts budžeta deficīts pārsniedz valdības investīciju izdevumus, kā arī ņem vērā visus citus būtiskus faktorus, tostarp dalībvalsts ekonomikas un budžeta stāvokli vidēji ilgā laikā.”

Minētie faktori ir sīkāk izskaidroti Regulas (EK) Nr. 1467/97 2. panta 3. punktā, kurā arī noteikts, ka nepieciešams pienācīgi ņemt vērā jebkurus citus faktorus, kurus attiecīgā dalībvalsts uzskata par būtiskiem, lai pilnībā novērtētu atbilstību deficīta un parāda kritērijiem, un par kuriem dalībvalsts paziņojusi Padomei un Komisijai.

Pašreizējā situācijā būtisks papildu faktors, kas jāņem vērā attiecībā uz 2020. gadu, ir Covid-19 pandēmijas ekonomiskā ietekme, kas ļoti būtiski ietekmē budžeta stāvokli un padara perspektīvas ļoti neskaidras. Pandēmijas rezultātā ir aktivizēta arī vispārējā izņēmuma klauzula.

3.1. Covid-19 pandēmija

Covid-19 pandēmija ir izraisījusi ievērojamu ekonomikas satricinājumu, kam jau ir būtiska negatīva ietekme Eiropas Savienībā. Ietekme uz IKP pieaugumu būs atkarīga gan no pandēmijas ilguma, gan no pasākumiem, kas veikti valstu iestāžu un Eiropas un pasaules līmenī, lai palēninātu tās izplatību, aizsargātu ražošanas jaudas un atbalstītu kopējo pieprasījumu. Valstis jau ir pieņēmušas vai pieņem budžeta pasākumus, lai palielinātu veselības aprūpes sistēmu kapacitāti un sniegtu atbalstu vissmagāk skartajiem iedzīvotājiem un nozarēm. Ir pieņemti arī būtiski likviditātes atbalsta pasākumi un citas garantijas. Balstoties uz sīkāku informāciju, kompetentajām statistikas iestādēm ir jāpārbauda, vai šiem pasākumiem ir vai nav tūlītējas ietekmes uz vispārējās valdības bilanci. Kopā ar saimnieciskās darbības samazināšanos šie pasākumi veicinās krietni lielāka valdības budžeta deficīta un parāda veidošanos.

3.2. Ekonomikas stāvoklis vidējā termiņā

Pamatojoties uz Komisijas 2020. gada pavasara prognozi, sagaidāms, ka Igaunijas reālais IKP samazināsies par aptuveni 7 %, kam sekos strauja atveseļošanās 2021. gadā. Papildus iekšzemes pieprasījuma kritumam gaidāms, ka, samazinoties ārējam pieprasījumam, cietīs arī eksports. Tiek prognozēts, ka bezdarba līmenis 2020. gadā pārsniegs 9 % – paaugstinājums salīdzinājumā ar 4,4 % 2019. gadā.

Stabilitātes programmas makroekonomiskā prognoze norāda uz lielu nenoteiktību attiecībā uz pandēmijas ilgumu un neskaidrību par tās ekonomisko ietekmi. Programmā paredzēts, ka IKP 2020. gadā samazināsies par 8 %, bet 2021. gadā tas atgūsies, pieņemot, ka ārkārtas situācija turpināsies līdz maija beigām un pēc tam sāksies pakāpenisks ekonomiskās aktivitātes pieaugums. Vērtējot Igaunijas atbilstību deficīta kritērijam 2020. gadā, krasais IKP kritums ir mīkstināošs faktors.

3.3. Budžeta stāvoklis vidējā termiņā

2018. gada 13. jūlijā Igaunijai tika ieteikts nodrošināt, lai valdības neto primāro izdevumu nominālā pieauguma temps 2019. gadā nepārsniegtu 4,1 % (“izdevumu kritērijs”), kas atbilst gada strukturālajai korekcijai 0,6 % apmērā no IKP². Pamatojoties uz izpildes datiem un Komisijas prognozi, izdevumu pieaugums 2019. gadā pārsniedza minēto kritēriju ar novirzi 1,7 % apmērā no IKP, tādējādi liecinot par būtisku novirzi. Šo secinājumu apstiprina arī

² Padomes Ieteikums (2018. gada 13. jūlijs) par Igaunijas 2018. gada valsts reformu programmu un ar ko sniedz Padomes atzinumu par Igaunijas 2018. gada stabilitātes programmu (OV C 320, 10.9.2018., 24. lpp.).

kopējie dati par 2018.–2019. gadu. Strukturālā bilance 2019. gadā saglabājās nemainīga, tādējādi norādot uz nelielu novirzi 0,3 % apmērā no IKP 2019. gadā, bet vienlaikus liecinot par būtisku kopējo novirzi 2018.–2019. gadā. Vispārējais vērtējums liecina par nozīmīgu novirzi no ieteiktās korekcijas virzībā uz vidēja termiņa budžeta mērķi 2019. gadā.

Stabilitātes programmā prognozēts, ka 2020. gada deficīts 10,1 % apmērā no IKP samazināsies 2021. gadā, kad ekonomika, domājams, atlabs un vairums budžeta pasākumu beigsies. Tiek prognozēts, ka strukturālais fiskālais stāvoklis uzlabosies no deficīta 5,2 % apmērā 2020. gadā līdz deficītam 0,8 % apmērā no IKP 2021. gadā³. Stabilitātes programmā sniegta informācija par būtiskiem pasākumiem pandēmijas ierobežošanai un ekonomikas atbalstam. Tajā lēsts, ka šo tiešā atbalsta pasākumu ietekme uz budžetu 2020. gadā būs 4,3 % no IKP. Vidēja termiņa fiskālā perspektīva joprojām ir ļoti nenoteikta.

3.4. Citi faktori, ko norādījusi dalībvalsts

Igaunijas iestādes 2020. gada 12. maijā nosūtīja vēstuli ar būtiskajiem faktoriem saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1467/97 2. panta 3. punktu. Iepriekšējās iedaļās sniegtā analīze jau lielā mērā apraksta galvenos iestāžu norādītos faktoros.

4. SECINĀJUMI

Pamatojoties uz stabilitātes programmu, tiek plānots, ka Igaunijas vispārējās valdības budžeta deficīts 2020. gadā pieaugs līdz 10,1 % no IKP, kas pārsniedz Līgumā noteikto atsaucē vērtību – 3 % no IKP – un nav tuvu tai. Plānotais atsaucē vērtības pārsniegums tiek uzskatīts par ārkārtēju, bet ne īslaicīgu.

Saskaņā ar Līgumu un Stabilitātes un izaugsmes paktu šajā ziņojumā tika izskatīti arī būtiskie faktori.

Kopumā, tā kā plānotais deficīts krietni pārsniedz 3 % no IKP, pārsniegums nav īslaicīgs un, ņemot vērā visus būtiskos faktoros, analīze liecina, ka Līgumā un Regulā (EK) Nr. 1467/1997 noteiktais deficīta kritērijs nav izpildīts.

³ Pēc Igaunijas iestāžu aprēķiniem.